

Polasaí Frithbhulaíochta

Réamhrá

1. I gcomhréir le riachtanais an Acht Oideachais (Leas) 2000 agus na dtreoirlínte faoi Chód iompair a d'eisigh an Bord Náisiúnta um Leas Oideachais tá **an beartas frithbhulaíochta seo a leanas glactha** ag Bord Bainistíochta Ghaelscoil Riada mar chuid de chód iompair iomlán na scoile. Géilleann an beartas go huile agus go hiomlán do riachtanais *Ghnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile* a foilsíodh i Meán Fómhair 2013.
2. Aithníonn an Bord Bainistíochta a thromchúisí atá iompar bulaíochta agus a dhiúltaí a d'fhéadfadh a thionchar a bheith ar dhaltaí, agus geallann an scoil dá réir cloí leis na **príomhphrionsabail dea-chleachtais** seo a leanas agus iompar bulaíochta á chosc agus á chomhrac.

Cultúr agus timpeallacht dhearfach a bheith i réim sa scoil (*Féach Aguisín 1*)

- ✓ ina nglactar go fonnmhar le difríocht agus le héagsúlacht agus ina léirítear meas ar chuimsitheacht
- ✓ ina spreagtar daltaí chun iompar bulaíochta a nochtadh agus a phlé i dtimpeallacht neamhbhagrach
- ✓ ina gcuirtear caidreamh bunaithe ar mheas chun cinn ar fud phobal na scoile.

Ceannaireacht éifeachtach

Comhoibriú idir pobal uile na scoile

Tuiscint ar shainmhiniú bulaíocht agus an tionchar gur féidir a bheith aige

Straitéisí oideachasúil a chuir i bhfeidm sa scoil a

- ✓ chothaíonn meas i measc na daltaí agus
- ✓ ina dtéitear i ngleic go sainráite le cibearbhulaíocht agus le bulaíocht bunaithe ar aitheantas, lena n-áirítear bulaíocht homafóbach agus trasfóbach

Maoirseacht agus monatóireacht éifeachtach ar dhaltaí

Tacaíochtaí don fhoireann

Go leantar na céimeanna cuí le haghaidh taifead agus imscrúdú ar imeachtaí bulaíochta

Meastóireacht leanúnach ar cé chomh h-éifeachtach agus atá an polasaí frithbhulaíochta

3. Sainmhíniú ar bhulaíocht

I gcomhréir le **Gnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile Meán Fómhair 2013** seo é an sainmhíniú ar bhulaíocht:

*An rud a thuigtear le bulaíocht ná iompar diúltach neamhiarrtha, bíodh sé i bhfoirm iompar briathartha, síceolaíoch nó fisiciúil, a dhéanann duine aonair nó grúpa in aghaidh duine nó daoine eile, **agus a dhéantar arís agus arís eile.***

Áirítear na cineálacha iompair bhulaíochta seo a leanas ar an sainmhíniú ar bhulaíocht:

*Gheofar eolas breise ar na cineálacha éagsúla bulaíochta i **Aguisín 2.***

- ✓ Ionsaí fhisiciúil
- ✓ Scanrú
- ✓ Aonrú/duine a fhágáil as an áireamh d'aon ghnó, agus aon chineálacha eile caidrimh bhulaíochta idir dhaoine
- ✓ Damáiste do mhaoin phearsanta
- ✓ Bulaíocht bunaithe ar aitheantas, ar nós bulaíocht homafóbach, bulaíocht chiníoch, bulaíocht bunaithe ar bhallraíocht den Lucht Siúil agus bulaíocht ar dhuine faoi mhíchumas nó ar dhuine a bhfuil riachtanais speisialta oideachais aici/aige.
- ✓ Ag déanamh bulaíochta ar fhoireann na scoile
- ✓ Cibearbhulaíocht: Mí-úsáid trí mhódhanna teicneolaíochta – glaochanna gutháin/ téacsanna mhaslach

Iompar diúltach nach n-áirítear sa sainmhíniú seo ar bhulaíocht, déileálfar leis de réir chód iompair na scoile.

Ní chuimsíonn an sainmhíniú seo ar bhulaíocht **teagmhais aonraithe nó teagmhais aon uaire** d'iompar diúltach d'aon turas, lena n-áirítear téacsteachtairacht mhaslach nó goilliúnach aon uaire nó teachtaireachtaí príobháideacha eile agus ba cheart déileáil leo, mar is cuí, de réir chód iompair na scoile.

Ach, i bhfianaise an bheartais seo, féachfar ar theachtairacht, íomhá nó ráiteas poiblí goilliúnach aon uaire ar shuíomh Gréasáin líonra poiblí nó ar fhóram poiblí eile ar féidir an teachtaireacht, an íomhá nó an ráiteas sin a fheiceáil air agus/nó a bheith athráite ag daoine eile mar iompar bulaíochta.

Ní chlúdaíonn an polasaí seo gearáin maidir le páistí bheith ag úsáid aipeanna áirithe/na meáin shóisialta nach bhfuil oiriúnach dá n-aois mar shampla Snapchat ina bhfuil páistí ceaptha bheith os cionn 13 bliana d'aois nuair atá siad á úsáid.

4. Seo a leanas an múinteoir/na múinteoirí ábhartha a dhéanfaidh bulaíocht a imscrúdú agus a dhéileálfadh léi:

- ✓ An múinteoir ranga ar dtús báire
- ✓ An Príomhoide agus/nó an Leas-Phríomhoide más gá

Féadfaidh aon mhúinteoir a bheith ina mhúinteoir ábhartha de réir mar is gá sna himthosca ar leith.

5. Straitéisí Oideachais agus Coiscthe

Baintear úsáid as na straitéisí in **Aguisín 1** chun féinmhuinín na ndaltaí a mhéadú, cairdeas agus scileanna sóisialta a fhorbairt agus seasmhacht a láidriú

Cur chuige na scoile ina hiomláine

- ✓ Cur chuige na scoile ina hiomláine chun meas ar gach ball de phobal na scoile a chothú.
- ✓ Luach na héagsúlachta a chur chun cinn chun aghaidh a thabhairt ar dhearcaí claonta agus chun aird a tharraingt ar a dho-ghlactha is atá iompraíocht bhulaíochta.
- ✓ Tabharfar deiseanna do dhaltaí féinmheas dearfach a fhorbairt trí idirghníomhaíochtaí foirmiúla agus neamhfhoirmiúla.
- ✓ Prótacail shoiléire a shonrú chun tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) a spreagadh dul chun na scoile más dóigh leo go bhfuil bulaíocht á déanamh ar a leanbh. Ba chóir an prótacal a chur le chéile i gcomhar le tuismitheoirí.

Curaclaim a chur i ngníomh:

- ✓ Baineann an fhoireann úsáid iomlán as cláir agus ábhair churaclam a bhaineann le cosc a chur ar bhulaíocht chomh maith le bá, meas agus teacht aniar a spreagadh i ndaltaí agus cláir agus ábhair churaclam a bhaineann le héagsúlacht agus ionchuimsitheacht a fhorbairt i bpobal na scoile
- ✓ Féinmheas a chothú agus a fheabhsú i measc na ndaltaí uile trí ghníomhaíochtaí curaclaim agus seach-churaclaim araon.
- ✓ Tá na cláir seo in úsáid ar fud na scoile chun ceachtanna maidir le bulaíocht ón gCuraclam OSPS agus ó chlár fianaise-bhunaithe a chur i ngníomh:
 - An Clár Bí Sábháilte
 - An Clár OCG
 - An Clár Misneach
 - Uirlisí feasachta Frithbhulaíochta do rang 2-6
 - Feachtas Frithbhulaíochta do rang 3-6.
- ✓ Seo cuid de na cláir is féidir a úsáid sa scoil le déileáil le bulaíocht, iompar dearfach agus cairdeas a spreagadh agus seasmhacht a láidriú:
 - *Zippy's Friends*
 - *Friends for Life*
 - *Incredible Years*
 - Fí na Follaine
- ✓ Bearta rialta feasachta a chur i bhfeidhm ar fud na scoile:
 - Seachtain Chairdis
 - Clár fógraí faoi leith sa scoil agus i seomraí ranga maidir le cairdeas a chothú, agus bulaíocht a chosc
 - Clár Folláine a chuir i gcríoch
 - Céadaoin Cabhrach: (*Iá faoi leith a iarrtar ar pháistí a bheith cineálta/cairdiúil lena chéile sa mbaile agus ar scoil*)
 - Cara Rúnda: (*déanann páistí gníomh cinéalta dá gcara 'rúnda'*)
 - Seachtain Sábháilte ar line
 - Lá idirnáisiúnta i gcoinne foréigean agus bulaíochta ar line san aireamh an Cíbearbulaíocht
 - Tionóil rialta scoile faoi stiúir an phríomhoide, an leas-phríomhoide, an múinteoir ranga.

- ✓ Leathnófar an obair isteach i gcuid mhaith réimsí cosúil le Ealaín, Drámaíocht, Oideachas Reiligiúnach agus Corpoideachas. Is féidir comhoibriú agus grúpaí fiontraíochta a chur chun cinn trí spórt foirne, clubanna scoile agus cumainn agus trí ábhair phraiticiúla freisin.
- ✓ Cláir OSPS an Gharda Síochána a sheachadadh ar leibhéal bunscoile. Pléann na ceachtanna seo, a thugann Gardaí Pobail, ceisteanna a bhaineann le sábháilteacht phearsanta agus cibearbhulaíocht.
- ✓ Féachfaidh an scoil, go háirithe, i leith riachtanais bhreise na ndaltaí SEN maidir le cláir a chur i bhfeidhm agus scileanna agus straitéisí a fhorbairt a chuirfeadh ar chumas gach dalta freagairt go cuí.

Forbairt ghairme

- ✓ Forbairt ghairme don fhoireann go léir maidir leis an mbulaíocht chun a chinntiú go mbeidh tuiscint ag an bhfoireann ar fad ar cad is bulaíocht ann, ar an gcaoi a dtéann sí i bhfeidhm ar shaol na ndaltaí agus ar an ngá a bhíonn ann freagairt di agus i a chosc.

Gníomhaireachtaí ón taobh amuigh

- ✓ Garda/Oifigeach Idirchaidrimh don phobal ag tabhairt cuairte ar an scoil chun saincheisteanna maidir le sábháilteacht phearsanta agus cibearbhulaíocht a chlúdach.
- ✓ Cuireadh a thabhairt d'aoi-chainteoir chun labhairt le Rang 5& 6 faoi sábháilteacht ar line

Nósanna imeachta sa scoil:

- ✓ Rannpháirtíocht na ndaltaí i dtimpeallacht shábháilte scoile a chruthú; Leanaimid na moltaí leagtha amach inár gCód Iompar chun dea-iompar a spreagadh.
- ✓ Maoirseacht agus monatóireacht ar sheomraí ranga, ar dhorchlaí, ar thalamh na scoile, ar thurasanna scoile agus ar ghníomhaíochtaí seach-churaclaim.
- ✓ Bíonn ar bhaill foirne nach mbíonn ag teagasc agus ar bhaill eile a bheith airdeallach agus eachtraí bulaíochta a chur in iúl do na múinteoirí ábhartha.
- ✓ Beidh maoirseacht i gceist má bhíonn úsáid a bhaint ag daltaí as teicneolaíocht cumarsáide sa scoil.
- ✓ Forbairt agus cur chun cinn **Cód Frithbhulaíochta don scoil** le cur ar thaispeáint i seomraí ranga agus in áiteanna poiblí sa scoil.
- ✓ Pléitear beartas frithbhulaíochta na scoile agus cód iompar na scoile le daltaí go rialta agus déantar idirdhealú le teagasc agus foghlam na habhair eile. (Ealaín/OSPS/Drama/Ceol/Litreacht)
- ✓ Cóip den polasaí ar fáil ar suíomh idirlíon na scoile
- ✓ Deimhin a dhéanamh de go dtuigeann páistí an tábhacht a bhaineann lena bhfeiceann siad nó lena bhfuil ar eolas acu faoin mbulaíocht atá ar bun a insint.
- ✓ Deimhin a dhéanamh de go mbeidh a fhios ag daltaí **cé dó** ba chóir dóibh a insint agus **conas é** a dhéanamh:
 - Dul caol díreach chuig múinteoir ag am feiliúnach, mar shampla tar éis ranga.
 - Nóta a thabhairt isteach leis an obair bhaile.
 - Glaoch gutháin a chur ar an scoil nó ar mhúinteoir sa scoil a bhfuiltear muiníneach as/asti.
 - Bosca Frithbhulaíochta/ imní in oifig na scoile
 - Ceist a chuir ar thuismitheoir(i)/ar chaomhnóir(i) nó ar chara insint ar do shon.

Cibearbhulaíocht

- ✓ Beartas um Úsáid Inghlactha a chur le chéile sa scoil lena n-áirítear na céimeanna cuí chun deimhin a dhéanamh de go ndéantar monatóireacht dhian ar úsáid na teicneolaíochta sa scoil.
Níl cead gutháin phóca a úsáid sa scoil.

- ✓ Straitéisí oideachais agus coiscithe a úsáid atá dírithe ar an cibearbhulaíocht a chosc , oideachas a chur ar dhaltáí ar iompar iomchuí ar líne, agus conas a bheith sábháilte ar líne
- ✓ Úsáidfear Webwise.ie chun oideachas a chur ar pháistí agus tuismitheoirí faoi úsáid iomchuí ar líne.
- ✓ Má bhíonn páistí ag obair ar na ríomhairí, bíonn múinteoir/ duine fásta i lathair i gconaí
- ✓ Céimeanna a mhúineadh do na páistí chun cibearbhulaíocht a sheachaint
 - Meas ar dhuine eile
 - Smaoinigh roimh a sheolann tú teachtaireacht
 - Ná h-inis do phasfhocal d'aon duine
 - Blocáil aon duine atá ag déanamh bulaíocht ort ar líne
 - Ná freagair aon teachtaireachtaí maslacha
 - Coinnigh an fianaise
 - Déan cinnte go n-insíonn tú má tá duine ag déanamh bulaíocht ort ar líne.

Naisc le polasaí eile

- ✓ Cód Iompair,
- ✓ Beartas Cosanta Leanaí,
- ✓ Maoirseacht daltaí,
- ✓ Beartas um Úsáid Inghlactha,
- ✓ Tinreamh
- ✓ Gníomhaíochtaí Spóirt (polasaí snámh)
- ✓ Cosaint Sonraí
- ✓ Úsáid Fón póca

6. Seo a leanas **nósanna imeachta na scoile chun iompar bulaíochta a imscrúdú**, chun obair leantach a dhéanamh ina dtaobh agus chun **iompar bulaíochta a thaifeadadh** mar aon leis na **straitéisí idirghabhála** bunaithe a úsáidfídh an scoil chun déileáil le cásanna d'iompar bulaíochta:

Nósanna Imeachta na Scoile chun Iompar Bulaíochta a Imscrúdú

Is é an phríomhaidhm a bhaineann le bulaíocht a fhiosrú agus a láimhseáil ná ceisteanna a réiteach agus an caidreamh idir na páirtithe a shlánú, a oiread agus is féidir (seachas milleán a leagan ar dhuine)

Ní mór do ghnásanna na scoile cloí leis an gcur chuige seo a leanas:

Déanfar gach iarracht a chinntiú go dtuigfidh gach duine atá rannpháirteach (daltaí, tuismitheoirí /caomhnóirí san áireamh) an cur chuige sin ón tús.

Iompraíocht Bhulaíochta a Thuairisciú:

- ✓ Déanfar cúig “Ghnáthshuirbhé Ranga’ i rith na scoilbhliana ó rang 3-6.
- ✓ Féadfaidh dalta nó tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) ar bith eachtra bhulaíochta a chur in iúl do mhúinteoir ar bith sa scoil.
- ✓ Fiosróidh agus láimhseálfaidh an múinteoir ábhartha gach tuairisc maidir le bulaíochta, ina measc tuairiscí anaithnide.
- ✓ Ní mór do bhaill foirne teagaisc agus neamhtheagaisc, cuir i gcás rúnaithe, cúntóirí riachtanas speisialta (SNA), tiománaí bus, airígh, glantóirí aon eachtraí d'iompraíocht bhulaíochta a fheiceann siad nó a luaitear leo a chur in iúl don mhúinteoir ábhartha.

Eachtraí Bulaíocht a Fiosrú agus a Láimhseáil:

- ✓ Agus é/í ag fiosrú agus ag láimhseáil na bulaíochta, tabharfaidh an múinteoir (ábhartha) a b(h)reithiúnas gairmiúil féin féachaint ar tharla bulaíocht nó nár tharla agus conas is fearr an caso a réiteach;
- ✓ Éilítear ar thuismitheoirí/ar chaomhnóirí agus ar dhaltaí comhoibriú le cibé fiosrú a dhéanfar agus cuidiú leis an scoil ceist ar bith a thioctadh aníos a réiteach agus an caidreamh idir na páirtithe a shlánú, a oiread agus is féidir, a thúsce agus is féidir;
- ✓ Ba chóir do mhúinteoirí cur chuige fionnuar neamh-mhothúchánach réitithe fadhbanna a ghlacadh.
- ✓ Ba chóir eachtraí a láimhseáil, a oiread agus is féidir, lasmuigh den seomra ranga d'fhonn príobháid gach rannpháirtí a chinntiú;
- ✓ Ba chóir gach agallamh a dhéanamh chomh híogair agus is féidir agus cearta na ndaltaí á nglacadh san áireamh. Is féidir le daltaí nach bhfuil baint dhíreach acu leis an gcás eolas úsáideach a chur ar fáil.
- ✓ Agus eachtraí d'iompraíocht bhulaíochta á n-anailísiú, ba chóir don mhúinteoir ábhartha iarracht a dhéanamh na ceisteanna cén rud, cén áit, cén duine, agus cén fáth a fhreagairt. Ba chóir é sin a dhéanamh go deas suaimhneach, agus sampla á thabhairt den chaoi ar chóir déileáil le coinbhleacht gan dul i muinín na forrántachta.
- ✓ Sa chás go gcinneann an múinteoir ábhartha go raibh iompraíocht bhulaíochta ar bun ag an dalta, ba chóir a chur in iúl go soiléir dó/di an sárú a rinne sé/sí ar bheartas frithbhulaíochta na scoile agus ba chóir iarracht a dhéanamh tabhairt air/uirthi an caso a fheiceáil ó dhearcadh an dalta a d'fhulaing an bhulaíocht.
- ✓ Má bhíonn grúpa i gceist, ba chóir agallamh a chur ar gach duine acu ar dtús. Ina dhiaidh sin, ba chóir bualadh leo mar ghrúpa. Ag an gcruinniú leis an ngrúpa, ba chóir a iarraidh ar gach duine acu a c(h)untas féin a thabhairt ar ar tharla d'fhonn a chinntiú go dtuigeann gach duine sa ghrúpa ráitis na ndaoine eile go soiléir.
- ✓ Ba chóir tacú le gach ball den ghrúpa i dtaca leis an mbrú a d'fhéadfadh a theacht orthu ó bhaill eile an ghrúpa tar éis an agallaimh leis an múinteoir.
- ✓ D'fhéadfadh sé a bheith oiriúnach freisin a iarraidh orthu siúd a bhí i gceist cuntas a scríobh ar ar tharla.
- ✓ I gcásanna go gcinneann an múinteoir ábhartha gur tharla iompraíocht ba chóir teagmháil a dhéanamh le thuismitheoir(i)/caomhnóir(i) na bpáirtithe i **Naíonáin Bheaga, Naíonáin Mhóra, Rang 1 agus 2** go luath d'fhonn an tarlúint a chur in iúl dóibh agus míniú a thabhairt ar na gníomhartha a bheifear a dhéanamh (agus tagairt á déanamh do bheartas na scoile). Rachfar i dteagmháil le thuismitheoirí tar éis an **chéad** ghealltanais a bhriseadh i **Rang 3-Rang 6**, feachtas frithbhulaíochta. Ba chóir don scoil deis a thabhairt do thuismitheoirí/do chaomhnóirí plé a dhéanamh ar na bealaí lenar féidir leo tacú leis na gníomhartha atá an scoil a dhéanamh agus leis na tacaí atáthar a chur ar fáil do dhaltaí.
- ✓ Ní mór a chur in iúl go soiléir do gach rannpháirtí (gach grúpa daltaí agus múinteoirí/caomhnóirí) i gcás ar bith a gcaitear smachtbhannaí araíonachta a chur i bhfeidhm gur ceist phríobháideach atá ann idir an dalta a bheidh faoi smachtbhanna, a t(h)uismitheoir(i)/c(h)aoimhnóirí agus an scoil.
- ✓ Agus cinneadh á dhéanamh ar déileáladh go cuí agus go leordhóthanach leis an gcás bulaíochta, ní mór don mhúinteoir ábhartha, agus breithiúnas gairmiúil á thabhairt aige/aici, na cúinsí seo a leanas a ghlacadh san áireamh:
 - An bhfuil deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta
 - An bhfuil ceisteanna idir na páirtithe réitithe, a oiread agus is féidir
 - An bhfuil caidreamh idir na páirtithe slánaithe, a oiread agus is féidir
- ✓ Ba chóir cruinnithe leantacha ar leithligh a shocrú leis na páirtithe leasmhara féachaint an bhféadfaí iad a thabhairt le chéile tráth níos déanaí má bheidh an dalta a d'fhulaing an bhulaíocht réidh agus toilteanach.

- ✓ I gcás nach mbíonn tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) sásta gur dhéileáil an scoil leis an gcás bulaíochta de réir na ngnásanna seo, ní mór gnáthaimh ghearáin na scoile a chur in iúl do na tuismitheoir(i)/caomhnóir(i), mar is cuí.
- ✓ I gcás gur bhain an/na tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) leas as gnáthaimh ghearáin na scoile agus nach bhfuiltear sásta fós, ní mór don scoil a chur in dóibh go bhfuil an cheart acu gearán a dhéanamh leis an Ombudsman do Dhaltaí.

Iompraíocht Bhulaíochta a Thaifead

Tá sé ríthábhachtach go ndéanfaí gach eachtra de bhulaíocht a thaifead ar bhealach oibiachtúil agus fíorasach.

Ba cheart gach cuntas a choinneáil de réir an tAcht um Chosaint Sonraí.

Seo a leanas gnásanna na scoile maidir le hiompraíocht bhulaíochta a thaifead agus a thuairisciú:

Réamhdhearbhú neamhfhoirmiúil gur tharla bulaíocht

- ✓ Ní mór do gach ball foirne aon éachtra a fheiceann siad nó a chuirtear in iúl dóibh a thuairisciú don mhúinteoir ábhartha.
- ✓ Ní mór do gach ball foirne cuntas i scríbhinn a choinneáil d'eachtraí a fheiceann siad nó a chuirtear in iúl dóibh ar **Foirm Tuairiscithe Teagmhais**. Ní mór na foirmeacha sin a thabhairt don mhúinteoir ábhartha. Ní mór don mhúinteoir an foirm a choimeáil faoi ghlas agus tabharfar iad don chéad mhúinteoir eile.
- ✓ Ní mór don mhúinteoir ábhartha a mbreithiúntas gairmiúil féin a úsáid agus iad ag fiosrú más iompar bulaíocht atá a thuairisciú nó an drochiompar atá i gceist. Ní mór don mhúinteoir ábhartha gach tuairisc, lena n-áirítear tuairiscí anaithnide, de bhulaíocht a fhiosrú agus a láimhseáil. Ní mór don mhúinteoir ábhartha cuntas i scríbhinn a choinneáil ar na tuairiscí, ar na gníomhartha a glacadh agus ar aon phlé a rinneadh leis na rannpháirtithe
- ✓ coinnítear an chuntas scríbhinn seo i bhfilteáin Frith-Bhulaíocht sa seomra ranga.
- ✓ Ní mór don mhúinteoir ábhartha gach eachtra atáthar a fhiosrú a chur in iúl don phríomhoide gan na leanaí a ainmniú ag céim 1 den fheachtas frithbhulaíochta (rang 3-6). Ainmneofar na leanaí má bhrítear an chéad ghealltanais
- ✓ Ní mór don mhúinteoir ábhartha an Príomhoide a chur ar an eolas faoi gach eachtra atáthar a fhiosrú sna Naíonáin Bheaga – Rang 2.

Foirmiúil:1 Dearbhú gur tharla bulaíocht

Má dhearbhaíonn an mhúinteoir ábhartha gur tharla bulaíocht, ní mór don mhúinteoir cuntas cuí i scríbhinn a choinneáil a chuideoidh leis/léi na ceisteanna a réiteach agus na caidrimh a shlánú, a oiread agus is féidir, idir na páirtithe leasmhara.

Foirmiúil :2 Gnásanna Foirmiúla na Roinne Oideachais agus Scileanna

Ní mór don mhúinteoir ábhartha an teimpléad cuí in **Aguisín 3** a úsáid chun an iompraíocht bhulaíochta a thaifead sna cúinsí seo a leanas:

- I gcásanna gur dóigh leis/léi nár déileáladh go cuí ná go leordhóthanach leis an iompraíocht bhulaíochta laistigh de 20 lá scoile tar éis dó/di a chinneadh gur tharla iompraíocht bhulaíochta; agus
- Sa chás gur chinn an scoil mar chuid dá bpolasaí frithbhulaíochta nár mhór, i gcúinsí áirithe, an iompraíocht bhulaíochta a chuntas agus a thuairisciú láithreach bonn don Phríomhoide nó don Leas-Phríomhoide de réir mar is cuí. cuí e.g Eachtraí a mheastar atá sách tromchúiseach chun iad a thuairisciú do na Gardaí.

Nuair a bhaintear úsáid as an teimpléad cuntas, ní mór don mhúinteoir ábhartha é a choinneáil agus ní mór don phríomhoide cóip de a choinneáil.

Coinnítear na cuntais faoi ghlas sa seomra ranga & in oifig an phríomhoide.
Beidh cur i bhfeidhm agus éifeachtacht an bheartais frithbhulaíochta a chur san áireamh mar mhír chlár oibre do chruinnithe foirne

Straitéisí Idirghabhála Seanbhunaithe

- ✓ Agallaimh idir an múinteoir agus gach dalta
- ✓ Comhaontuithe idir daltaí a idirbheartú agus iad a leanúint trí mhonatóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn. Is féidir é seo a dhéanamh ar bhealach neamhfhoirmiúil nó a chur i bhfeidhm trí phróiseas idirghabhála níos struchtúrtha.
[www.bullyingawarenessweek.org/pdf/BullyingPreventionStrategiesinSchools Ken Rigby.pdf](http://www.bullyingawarenessweek.org/pdf/BullyingPreventionStrategiesinSchools%20Ken%20Rigby.pdf)
- ✓ Oibriú le tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) chun tacú le hidirghabhálacha scoile
- ✓ Cuir chuige Gan Milleán – feachtas frithbhulaíochta
- ✓ Am Ciorcail
- ✓ Agallaimh Athshlánúcháin
- ✓ Suirbhéanna a chur i bhfeidhm

7. Clár tacaíochta na scoile chun oibriú le daltaí a ndearnadh bulaíocht orthu

- ✓ Tabharfar gach tacaíocht scoile agus deiseanna don pháiste a bhfuil bulaíocht á dhéanamh air/uirthi páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí a chothaíonn is a fhorbraíonn féin-mhuinín, cairdeas, scileanna sóisialta agus a chruthaíonn teacht aniar, m.sh.
 - Cruinnithe rialta leis an múinteoir & an bpríomhoide ar bhonn tacaíochta, ag díriú ar féinmhuinín, féinfheasach agus féinsmacht
 - Obair ghrúpa ar nós *am chiorcail*
 - Ag obair leis an múinteoir tacaíochta foghlama ar iompar oiriúnach.
 - Páirt a ghlacadh i ngrúpaí sóisialta leis an múinteoir tacaíochta foghlama le páistí eile.
 - Suirbhéanna ranga
- ✓ Straitéisí foghlama a úsáid ar fud na scoile agus tríd an gcuraclam chun féin-mhuinín agus féinmheas an pháiste a fheabhsú.
- ✓ Ag déileáil le hiompar diúltach, moltar do mhúinteoirí agus do thuismitheoirí díriú air, tabhairt faoi agus an iompar a cheartú fad is a dtugtar tacaíocht don pháiste. Is féidir é seo a dhéanamh trí Chairt Feabhsúcháin Iompair Baile – Scoile a úsáid (cárta líonta ar scoil a léiríonn do thuismitheoirí go bhfuil feabhas ag teacht ar an iompar)
- ✓ Má tá breis comhairle ag teastáil, déanfaidh an scoil gach iarracht teagmháil a dhéanamh leis na gníomhaireachtaí cuí chun seo a shocrú. Baineann seo leis an bpáiste ar a bhfuil bulaíocht á dhéanamh air/uirthi agus leis an bpáiste atá i mbun iompar bulaíochta
- ✓ Ba chóir do dhaltaí a thuiscint nach mbíonn aon fhinnéithe gan locht ann agus gur chóir gach iompraíocht bhulaíochta a chur in iúl do mhúinteoir.

8. Maoirseacht agus Monatóireacht Éifeachtach ar Dhaltaí

Deimhníonn an Bord Bainistíochta go bhfuil cleachtais agus beartais chúí mhaoirseachta agus monatóireachta i bhfeidhm chun iompar bulaíochta a chosc agus chun déileáil leis agus chun idirghabháil luath a éascú más féidir.

9. An Ciapadh a Chosc

Deimhníonn an Bord Bainistíochta go ndéanfaidh an scoil, de réir a oibleagáidí faoin reachtaíocht chomhionannais, gach beart is indéanta go praiticiúil chun daltaí agus baill foirne a chosaint ar

chiapadh gnéasach agus ar chiapadh ar aon cheann de na naoi bhforas, mar atá inscne lena n-áirítear trasinscne, stádas sibhialta, stádas teaghlaigh, treoshuíomh gnéasach, reiligiún, aois, míchumas, cine nó ballraíocht den Lucht Siúil.

10. Bord Bainistíochta

Tuairiscí achoimre tréimhsiúla don Bhord Bainistíochta

Ag gach cruinniú Bord Bainistíochta, uair amháin ar a laghad i ngach téarma scoile, tabharfaidh an Príomhoide tuairisc don Bhord Bainistíochta ina leagfar amach:

- (i) Líon foriomlán na gcásanna bulaíochta a tuairiscíodh, ag úsáid an teimpléid tuairiscithe bulaíochta in **Aguisín 3**, ó tugadh an tuairisc roimhe sin don Bhord agus
- (ii) Deimhniú go bhfuil na cásanna uile dá dtagraítear ag (i) thuas réitithe nó á réiteach de réir bheartas frithbhulaíochta na scoile agus na *nGnásanna Frithbhulaíochta do Bhunscoileanna agus d'Arbhunscoileanna*.

Tabharfar cuntas i miontuairiscí an Bhoird Bainistíochta orthu sin thuas ach ní bheidh aon sonraí iontu lena mbeifí in ann na daltaí atá i gceist a aithint.

Athbhreithniú Bliantúil ag an mBord Bainistíochta

Déanfaidh an Bord Bainistíochta athbhreithniú bliantúil ar bheartas frithbhulaíochta na scoile agus an chaoi a bhfuil an scoil ag cur an bheartais i bhfeidhm.

Úsáidfeadh seicliosta caighdeánach chun an t-athbhreithniú a dhéanamh agus tá sé ar fáil in **Aguisín 4**. Cuirfidh an scoil plan gníomhaíochta i bhfeidhm chun dul i ngleic le haon réimsí feabhais a aithníodh san athbhreithniú. Cuirfeadh fógra i scríbhinn gur cuireadh an t-athbhreithniú i gcrích ar fáil d'fhoireann na scoile, foilseofar é ar shuíomh gréasáin na scoile agus cuirfeadh ar fáil é do Chumann na dTuismitheoirí. Tá fógra caighdeánach a úsáidfeadh chun na críche sin áirithe in **Aguisín 4**. Cuirfeadh cuntas den athbhreithniú agus dá thorthaí ar fáil, ach iad a iarraidh, don phátrún agus don Roinn.

11. **Ghlac an Bord Bainistíochta** an beartas seo ar an 02/04/2014. Rinneadh athbhreithniú ar i Mí na Samhna 2021. Cuireadh amach chuig tuismitheoirí é ar an 29/11/2021. Ghlac an Bhord Bainistíochta leis an bpolasaí ar an 15/12/2021

Sínte: *Maere Ní Fhlaithearta*

(Príomhoide Gníomhach)

Sínte: *Brian Ó hAilicháin*

(Cathaoirleach an Bhoird Bhainistíochta)

Dáta: 15/12/2021

Aguisín 1:

Príomhghnéithe den chultúr agus timpeallacht dhearfach atá i réim sa scoil:

- Admhaíonn an scoil an ceart atá ag gach ball de phobal na scoile ar thaitneamh a bhaint as a cuid nó a chuid scolaíochta i dtimpeallacht shlán.
- Admhaíonn an scoil gur duine ann féin é gach duine agus go bhfuil fiúntas leis an uile dhuine.
- Cuireann an scoil nósanna dearfacha chun cinn maidir le féinmheas, féinsmacht agus freagracht i measc phobal na scoile.
- Coisceann an scoil díbliú, iompar maslach, iompar seicteach, iompar ionsaitheach agus teanga ionsaitheach de gach cineál i measc phobal na scoile.
- Tá gealltanas soiléir tugtha ag an scoil an comhionannas a chur chun cinn i gcoitinne agus an comhionannas inscne go háirithe i ngach gné de shaol na scoile.
- Féadann an scoil athrú a dhéanamh más gá chun freastal ar riachtanais daltaí.
- Aithníonn an scoil gnéithe den churaclam trína bhféadfaí tionchar dearfach marthanach a imirt ar dheartháir agus ar luachanna daltaí.
- Déanann an scoil cúram ar leith de dhaltaí a d'fhéadfadh a bheith i mbaol agus baintear leas as córais mhonatóireachta chun idirghabháil luath a éascú nuair is gá sin. Freagraíonn sí do riachtanais, d'údair eagla agus imní daoine aonair ar shlí íogair.
- Aithníonn an scoil a thábhachtaí atá sé oibriú i gcomhar le tuismitheoirí agus iad a choimeád ar an eolas faoi na gnásanna atá ann chun dea-chaidreamh a chur chun cinn ar fud na scoile.
- Aithníonn an scoil ról na dtuismitheoirí i dtaca le cabhrú leis na daltaí scileanna éagsúla saoil a shealbhú.
- Aithníonn an scoil ról na ngníomhaireachtaí eile pobail i dtaca le bulaíocht a chosc agus a chomhrac.
- Cuireann an scoil an meas frithpháirteach, an chúirtéis agus feasacht ar a idirspheáiche atá ag daoine i ngrúpaí agus i bpobail chun cinn.
- Cuireann an scoil an fhreagracht shóisialta, an chaoifhulaingt agus tuiscint ar a chéile chun cinn i measc phobal na scoile sa scoil agus lasmuigh di.
- Tá cúram coláisteach ar fhoireann na scoile, faoi stiúir an Phríomhoide, gníomhú chun iompar bulaíochta/ionsaitheach ó dhuine ar bith de phobal na scoile a chosc.

Leideanna Praiticiúla a mbainfear úsáid astu chun cultúr agus timpeallacht dhearfach scoile a fhorbairt:

- Tabhair dea-shampla d'iompar ina léirítear meas do gach ball de phobal na scoile ag gach tráth.
- Múin do na daltaí go sainráite an teanga agus an iompar a léiríonn meas, an tslí ina gcuirtear in iúl é, an tionchar a bhíonn aige sa seomra ranga agus ar fud na scoile.
- Cuir teachtaireachtaí láidre measa ar taispeáint sa seomra ranga, in áiteanna tionóla agus ar fud na scoile. Bíodh na daltaí bainteach le dréachtú na dteachtaireachtaí.
- Beir orthu agus iad á n-iompar féin i gceart - tabhair aird ar an gcineál iompair atá uait agus mol é nuair a fheiceann tú é.

- Téigh i ngleic ar shlí chomhsheasmhach le haon teanga idirdhealaitheach agus maslach a úsáidtear sa scoil – áirítear air sin teanga homafóbach agus ciníoch agus teanga a dhéanann beag is fiú de dhaltaí atá faoi mhíchumas nó a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu.
- Tabhair aiseolas cuiditheach do dhaltaí nuair nach mbíonn iompar agus teanga a léiríonn meas le sonrú uathu.
- Bíodh córas spreagthaí agus luachanna saothair ann chun iompar inmhianaithe a chur chun cinn mar aon le géilliúlacht do rialacha agus do ghnásanna na scoile.
- Múin go sainráite do na daltaí conas meáin shóisialta a úsáid ar shlí fhreagrach.
- Tabhair spreagadh do na daltaí chun géilleadh do rialacha na scoile maidir le húsáid fón póca agus an Idirlín. Déan obair leantach le daltaí nach dtugann aird ar na rialacha.
- Tabhair ról gníomhach do thuismitheoirí agus/nó do Chumann na dTuismitheoirí i bhfeachtais chun feachtas mar gheall ar mheáin shóisialta a mhúscailt. Molaimid gan daltaí Bunscoile a ligean ar Facebook/Ask FM agus go mbeadh na cuntais príobháideach nuair a bhíonn meáin shóisialta eile in úsáid acu e.g. aipeanna, Instagram, Snapchat etc.
- Molaimid do thuismitheoirí:
 - (a) a bheith mar chara ag a leanbh ar aon líonra meáin shóisialta a úsáideann a gcuid leanaí.
 - (b) A chinntiú go bhfuil na cuntais príobháideach
 - (c) Maoirseacht a dhéanamh ar úsáid na meán sóisialta
 - (d) A chinntiú nach mbíonn fóin, ríomhairí glúine, etc. sa seomra codlata istoíche
- Leag béim ar an gceart atá ag gach duine i bpobal na scoile ar a bheith slán sábháilte sa scoil.
- Múin rialacha na scoile go sainráite sa seomra ranga agus in áiteanna tionóla i dteanga a thuigfidh na daltaí, agus cuir béim ar na rialacha sin.
- Féadann gach ball foirne a bheith san airdeall chun aon iompar bulaíochta a thabhairt faoi deara.
- Cinntigh go bhfuil dóthain maoirseachta sa chlós agus lasmuigh den scoil.
- Féadann foireann na scoile comhairle a fháil ó na daltaí faoi na háiteanna is mó ina dtarlaíonn bulaíocht agus faoi na hamanna ag a dtarlaíonn sé.
- Is gnách do na **háiteanna is mó** ina dtarlaíonn bulaíocht a bheith sa chlós agus lasmuigh den scoil, i seomraí gléasta, i ndorchlaí agus in áiteanna eile inar beag maoirseacht a dhéantar.
- Is gnách bulaíocht a bheith **coitianta** nuair nach mbíonn maoirseacht struchtúrtha ann, mar shampla nuair a bhíonn daltaí sa chlós nó ag athrú seomraí ranga.
- Tacaigh le bunú comhairlí scoile agus lena gcuid oibre.

Aguisín 2: Cineálacha Bulaíochta

Seo a leanas cuid de na cineálacha iompair bhulaíochta a d'fhéadfadh a bheith ann idir dhaltaí:

- **Ionsaitheacht fhisiciúil:** Áirítear air sin duine a bhrú, a shoncáil, a bhualadh, a chiceáil, a phriocadh nó cor coise a chur ann. Bheadh trom-ionsaí fhisiciúil ar áireamh anseo. Is minic a théann daltaí i mbun 'troideanna bréige', ach féadtar úsáid a bhaint astu chun ciapadh fhisiciúil a dhéanamh faoi cheilt, sin nó duine a ghortú.
- **Imeaglú:** Cineál ar leith iompar bulaíochta is ea imeaglú: d'fhéadfadh sé a bheith bunaithe ar chomharthaíocht choirp ionsaitheach ina mbaintear úsáid as an nguth mar arm troda. D'fhéadfadh aghaidh a léiríonn ionsaitheacht agus/nó míghnaoi a bheith ina chúis mhór imní.
- **Aonrú/eisiamh agus caidreamh bulaíochta eile:** Tarlaíonn bulaíocht den chineál seo nuair a dhéanann cuid den rang nó an rang ar fad duine a aonrú, a eisiamh nó neamhaird a thabhairt air/uirthi d'aon ghnó. Is gnách iompar mar seo a bheith tionscanta ag duine atá ag gabháil d'iompar bulaíochta agus féadann sé a bheith deacair a bhrath. D'fhéadfadh ráitis mhaslacha a bheith á scríobh mar gheall ar an dalta seo in áiteanna poiblí, nó nótaí faoin dalta nó líníochtaí den dalta a bheith á scaipeadh nó í/é a bheith á maslú/mhaslú de chogar ach é a bheith sách ard le go gcloisfí é. Meastar go mbíonn caidreamh bulaíochta ann nuair a dhiúltaítear go leanúnach d'iarrachtaí duine caidreamh a bheith aige/aici le piaraí agus gaol a chothú leo, nó nuair a bhaintear an bonn de na hiarrachtaí sin. Bíonn rialú i gceist i gceann de na cineálacha is coitianta: "Déan seo, siúd nó eile, nó ní bheidh mé cairdiúil leat níos mó" (ráite nó intuigthe); grúpa a bhailíonn le chéile in aghaidh duine amháin (cailín nó buachaill); geáitsíocht neamhbhriathartha, cúlchaint mhailíseach; scéalta a bheith á scaipeadh mar gheall ar dhuine nó cluas bhodhar a bheith á tabhairt ar dhuine.

Cibearbhulaíocht: Tá an cineál seo bulaíochta ag éirí níos coitianta agus ag athrú an t-am ar fad. Is bulaíocht é seo a chuirtear i gcrích trí theicneolaíochtaí eolais agus cumarsáide ar nós téacsteachtairachtaí, suíomhanna líonra sóisialta, r-phost, cur teachtaireachtaí meandracha, feidhmchláir, suíomhanna cluichíochta, seomraí comhrá agus teicneolaíochtaí eile ar líne. An cineál bulaíochta ar líne is coitianta ná teachtaireachtaí míchuí nó goilliúnacha a dhíriú ar dhuine. De bhrí go n-úsáideann a chibearbhulaíocht modhanna teicneolaíochta chun an t-iompar bulaíochta a choimeád ag imeacht agus nach gá teagmháil duine le duine, féadfaidh an chibearbhulaíocht tarlú uair ar bith (lá nó oíche). Is iomaí cineál bulaíochta is féidir a éascú tríd an gcibearbhulaíocht. Mar shampla, d'fhéadfaí téacsteachtairachtaí homafóbacha a sheoladh chuig duine nó pictiúir a phostáil mar aon le ráitis dhiúltacha mar gheall ar ghnéasacht duine, cuma duine srl.

- **Ainmneacha maslacha a thabhairt ar dhuine:** Duine ar bith a thugann ainm maslach, goilliúnach nó náiritheach ar dhuine eile, ba cheart féachaint air sin mar iompar bulaíochta. Is minic a ndéantar tagairt do chuma fhisiciúil duine, m.sh. méid nó éadaí an duine sin, sna hainmneacha seo. D'fhéadfaí aird dhiúltach a dhíriú ar thuin chainte nó ar ghuth so-aitheanta. Is minic cumas acadúil a bheith ina chúis le hainmneacha maslacha: i gcás daoine a mheastar a bheith níos cliste ná mar is gnách agus i gcás daoine a mheastar a bheith níos laige ná mar is gnách.

- **Dochar do mhaoin:** Is féidir bulaíocht a dhíriú ar mhaoin phearsanta. I gceist ansin bheadh damáiste d'éadaí, d'fhón póca nó do ghléasanna eile, do leabhair scoile agus d'ábhar foghlama eile nó cur isteach ar thaisceadán nó ar rothar an dalta. D'fhéadfaí a bhfuil sa mhála scoile a chaitheamh amach ar an urlár. D'fhéadfaí rudaí pearsanta a bhriseadh, a loit, a ghoid nó a chur i bhfolach.

- **Sracadh:** D'fhéadfaí airgead a éileamh, faoi bhagairt uaireanta (bagairtí a chomhlíontar uaireanta mura gcuireann an dalta i dtrácht an t-airgead ar fáil nuair a iarrtar é). D'fhéadfaí iallach a chur ar dhalta maoin a ghoid ar son duine eile atá ag gabháil d'iompar bulaíochta.

Samplaí d'Iompraíochtaí Bulaíochta

<p>Iompraíochtaí a bhaineann le gach saghas bulaíocht</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ciapadh bunaithe ar cheann ar bith de na naoi bhforas sa reachtaíocht comhionannais e.g. ciapadh gnéasach, bulaíocht homafóbach, bulaíocht chiníoch, etc. • Forrántacht fhisiciúil • Damáiste do mhaoin • Leasainmneacha a ghlaoch • Cleithmhagadh • Pictiúir, focail i scríbhinn, nó ábhar eile a tháirgeadh, a thaispeáint nó a scaipeadh atá dírithe ar dhuine eile a imeaglú • Graifítí maslach • Sracadh (extortion) • Imeaglú • Gothaí maslaitheacha nó gáirsiúla • 'Amharc' faoi leith • Cur isteach ar spás pearsanta • Meascán de na cinn a luaitear.
<p>Cibearbhulaíocht</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tromaíocht: Ráflaí, bréaga nó biadán a scaipeadh chun dochar a dhéanamh do cháil duine eile • Ciapadh: Teachtaireachtaí oilc, suaracha nó gáirsiúla a sheoladh chuig duine go leanúnach • Pearsanú: Teachtaireachtaí maslaitheacha nó forrántacha a phostáil faoi ainm duine eile • Gríosadh: Úsáid a bhaint as focail gháirsiúla nó ghríosaitheacha chun troid ar líne a spreagadh • Cleasaíocht: Dallamullóg a chur ar dhuine eolas pearsanta a roinnt agus an t-eolas sin a úsáid ar líne ina dhiaidh sin • Sceitheadh: Eolas nó íomhánna rúnda a phostáil nó a roinnt • Leithcheal: Leithcheal a dhéanamh ar dhuine ó ghrúpa ar líne d'aon ghnó • Cibear-stalcaireacht: Ciapadh agus tromaíocht leanúnach a fhágann go mbíonn eagla a b(h)eatha/a s(h)ábháilteachta ar duine • Glao tostach gutháin/gutháin phóca • Glao maslach gutháin/gutháin phóca • Teachtaireacht téacs mhaslach • Teachtaireacht ríomhphoist mhaslach • Cumarsáid mhaslach ar líonraí sóisialta e.g. Facebook/Ask.fm/ Twitter/You Tube nó ar chonsóil chluichí • Ráitis/Blaganna/Pictiúir mhaslacha idirlín • Postálacha maslacha ar cineál ar bith teicneolaíochta cumarsáide
<p>Iompraíochtaí bunaithe ar Aitheantas Lena n-áirítear aon cheann de na naoi bhforas idirdhealúcháin a luaitear sa Reachtaíocht um Chomhionannas (inscne lena n-áirítear trasinscne, stádas sibhialta, stádas teaghlaigh, claonadh gnéasach, reiligiún, aois, míchumas, cine agus toisc gur den Lucht Taistil iad).</p>	

Homafóbach agus Trasinscne	<ul style="list-style-type: none"> • Ráflaí a scaipeadh faoi chlaonadh gnéasach duine • Tathant ar dhuine a bhfuil claonadh gnéasach difriúil aige/aici • Leasainmneacha a ghlaoch, e.g. aerach, casta, lúbtha, a úsáidtear chun caitheamh anuas ar dhuine • Imaglú fisiciúil nó ionsaí • Bagairtí
Cine, náisiúntacht, cúlra eitneach agus ballraíocht de phobal an Lucht Taistil	<ul style="list-style-type: none"> • Idirdealú, réamhchlaonadh, ráitis nó maslaí a bhaineann le cine, náisiúntacht, cultúr, aicme shóisialta, creideamh, cúlra, eitneach nó an Lucht Taistil • Leithcheal de bhun aon cheann acu seo thuas
Caidreamhach	<p>Is éard atá i gceist anseo caidrimh a mhí-ionramháil mar bhealach chun bulaíocht a dhéanamh. Ar na hiompraíochtaí tá:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biadán maslach • Leithcheal agus aonrú • Neamhaird • Leithcheal ó ghrúpa • Cairde a bhaint de dhuine • 'Bitseáil' • Ráflaí a scaipeadh • Rún a sceitheadh • Caint sách ard le go gcloisfeadh an t-íobartach í • 'Amharc' faoi Leith • 'nerd' a úsáid le cur isteach ar dhuine.
Gnéasach	<ul style="list-style-type: none"> • Ráitis nó tadhall gnéasach míchuí nó gan choinne • Ciapadh
Riachtanais Speisialta Oideachais, Míchumas	<ul style="list-style-type: none"> • Leasainmneacha a ghlaoch • Tathant ar dhaoine eile mar gheall ar a míchumas nó riachtanais foghlama • Teachnt i dtír ar leochaileachtaí daltaí eile agus ar a gcumas teoranta bulaíocht a aithint agus iad féin a chosaint • Teachnt i dtír ar leochaileachtaí daltaí eile agus ar a gcumas teoranta cúinsí sóisialta agus leideanna sóisialta a aithint agus iad féin a chosaint. • Aithris a dhéanamh ar mhíchumas duine eile • Ceap magaidh a dhéanamh de dhaoine eile

Aguisín 3: Teimpléad chun iompar bulaíochta a thaifeadadh

1. Ainm an dalta a bhfuil bulaíocht á déanamh air/uirthi agus a rang-ghrúpa

Ainm _____ Rang _____

2. Ainm(neacha) agus rang(anna) an dalta/na ndaltaí atá ag gabháil d'iompar bulaíochta

3. An t-iompar is ábhar buartha/imní (ticeáil an bosca/na boscaí ceart(a))*

An dalta i dtrácht	
Dalta eile	
Tuismitheoir	
Múinteoir	
Eile	

4. An áit ar tharla an teagmhas/na teagmhais (ticeáil an bosca/na boscaí ceart(a))*

Clós	
Seomra ranga	
Dorchla/pasáiste	
Leithris	
Bus Scoile	
Eile	

5. Ainm an té/na ndaoine a thuairiscigh an t-údar imní bulaíochta

--

6. Cineál an iompair bhulaíochta (ticeáil an bosca/na boscaí ceart(a))*

Ionsaitheacht Fhísiciúil	Cibearbhulaíocht	
Dochar do mhaoin	Imeaglú	
Aonrú/Eisiamh	Cúlchaint mhailíseach	
Ainmneacha maslacha a thabhairt ar dhuine:	Eile (tabhair do thuairim)	

7. I gcás iompair a bhféachtar air mar bhulaíocht bunaithe ar aitheantas, tabhair an chatagóir lena mbaineann:

Homafóbach	Míchumas/bainteach le riachtanais speisialta oideachais	Ciníoch	Ballraíocht den Lucht Siúil	Eile (sonraigh)

8. Cur síos gairid ar an iompar bulaíochta agus ar a thionchar

--

9. Sonraí na mbeart a rinneadh

--

Sínithe _____ (Múinteoir Ábhartha)

Dáta _____

Aguisín 4 Seicliosta le haghaidh athbhreithniú bliantúil ar an mbeartas fhrithbhulaíochta agus ar a fheidhmiú

Ní mór don Bhord Bainistíochta (an Bord) athbhreithniú bliantúil a dhéanamh ar bheartas frithbhulaíochta na scoile agus ar an tslí ina gcuirtear chun feidhme é. Ní mór an seicliosta seo a leanas a úsáid san athbhreithniú. Áis is ea an seicliosta d'athbhreithniú an bheartais ach ní seicliosta uileghabhálach é. Ní mór na rudaí seo a leanas a chur i gcrích chun an seicliosta a chomhlánú: scrúdú agus athbhreithniú ar anailís chainníochtúil agus ar anailís cháilíochtúil ar eilimintí éagsúla d'fheidhmiú bheartas frithbhulaíochta na scoile.

Tá/ Níl

An bhfuil beartas frithbhulaíochta a ghéilleann go hiomlán do riachtanais <i>Ghnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile</i> glactha ag an mBord go foirmiúil?	
An bhfuil an beartas foilsithe ar shuíomh Gréasáin na scoile agus cóip curtha ar fáil do chumann na dtuismitheoirí?	
An bhfuil sásta go bhfuil go bhfuil an beartas ar fáil d'fhoireann na scoile (agus foireann nua san áireamh)?	
An bhfuil an Bord sásta go bhfuil dóthain eolais ar an mbeartas agus ar na gnásanna ag foireann na scoile chun iad a chur i bhfeidhm go héifeachtach agus go comhsheasmhach ina gcuid oibre laethúla?	
An bhfuil an Bord sásta go bhfuil dóthain eolais ar an mbeartas ag na daltaí?	
An bhfuil an Bord sásta gur doiciméadaíodh sa bheartas na straitéisí coiscthe agus oideachais a bheidh i bhfeidhm sa scoil?	
An bhfuil an Bord sásta gur cuireadh gach straitéis coiscthe agus oideachais chun feidhme?	
Ar scrúdaíodh a éifeachtaí atá na straitéisí coiscthe agus oideachais atá curtha chun feidhme?	
An bhfuil an Bord sásta go bhfuil na múinteoirí ar fad ag taifeadadh agus ag déileáil le teagmhais bhulaíochta de réir an bheartais?	
An bhfuil an Bord sásta go bhfuair an Bord na tuairiscí a choimre tréimhsiúla ón bPríomhoide agus ar glacadh miontuairiscí maidir leo?	
An bhfuil an Bord sásta gur pléadh a fheabhas atá an scoil ag láimhsiú tuairiscí bulaíochta lena n-áirítear teagmhais bhulaíochta ar déileáladh leo ag céim luath agus nach bhfuil ar áireamh, mar sin, i dtuairisc thréimhsiúil an Phríomhoide?	
An bhfuil an Bord sásta nach bhfuair aon ghearán ó thuismitheoirí maidir leis an tslí ina láimhsíonn an scoil teagmhais bhulaíochta?	
An bhfuil an Bord sásta nár thóg tuismitheoir ar bith a páiste amach as an scoil á rá go raibh siad míshásta leis an tslí inar láimhsigh an scoil cás bulaíochta?	
An bhfuil an Bord sásta nach ndearna Ombudsman na Leanaí imscrúdú ar an tslí inar láimhsigh an scoil cás bulaíochta a thionscain nó a thabhairt chun críche?	
An bhfuil an Bord sásta go ndearnadh anailís ar na sonraí a fuarthas ó chásanna a tuairiscíodh don Phríomhoide (leis an teimpléad taifeadta bulaíochta) chun aon cheisteanna, treohtaí nó patrúin in iompar bulaíochta a shainaithint?	
An bhfuil an Bord sásta nár aithníodh aon ghnéithe de bheartas na scoile agus/nó a fheidhmiú a dteastaíonn feabhsú breise orthu?	
An bhfuil plean gníomhaíochta i bhfeidhm ag an mBord chun díriú ar aon réimse ina dteastaíonn feabhsú?	

Síniú _____
Cathaoirleach, an Bord Bainistíochta

Dáta _____

Síniú _____
Príomhoide

Dáta _____

Fógra maidir le hathbhreithniú bliantúil an Bhoird Bhainistíochta ar an mbeartas frithbhulaíochta

Chuig: _____

Is mian leis an mBord Bainistíochta i _____ na nithe seo a leanas a chur in iúl duit:

o Tugadh athbhreithniú an Bhoird Bhainistíochta ar bheartas frithbhulaíochta na scoile agus a fheidhmiú chun críche ag cruinniú an Bhoird den _____ [dáta].

o Rinneadh an t-athbhreithniú i gcomhréir leis an seicliosta atá leagtha amach in **Aguisín 4** de na *Gnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile*.

Síniú _____ Dáta _____
Cathaoirleach, an Bord Bainistíochta

Síniú _____ Dáta _____
Príomhoide

Aguisín 5: Rólanna agus Freagrachtaí.

1. Páistí

- Cóimheas a léiriú dá chéile
- Cód iompar na Scoile a leanúint
- Rialacha ranga a leanúint

2. Ball Foirne

- Monatóireacht
- Sainmheon agus éiteas na scoile a mheabhrú do pháistí
- An polasaí seo a phlé le páistí
- Ceachtanna a mhúineadh maidir le cairdeas agus iompar bulaíochta
- Straitéisí a mhúineadh chun bulaíocht a sheachaint – “Stop, ní maith liom é!”
- Caitheamh i gceart leis na páistí, le tuistí, le comhleacaithe agus le cuairteoirí
- Suirbhé Bulaíocht a dhéanamh le do rang gach tearma/bliain.
- Imscrúdú a dhéanamh ar aon eachtra bulaíochta a nochtar
- Nósanna imeachta, mar atá leagtha amach thuas, a leanúint
- Teagmháil a dhéanamh leis an bpríomhoide má tá buairt nó cás bulaíochta aimsithe acu.
- Teagmháil a dhéanamh le tuismitheoirí/caomhnóirí
- Clár idirghabhála a chur i bhfeidhm.

3. Tuismitheoirí/Caomhnóirí

- Tacú le sainmheon na scoile
- Cumarsáid a dhéanamh le múinteoirí/príomhoide agus a bpáistí féin má tá buairt orthu
- Cuidiú le himeachtaí cairdis sa scoil
- Tacú leis an gclár idirghabhála
- Beidh ar thuismitheoirí a bhíonn páirteach in imeachtaí scoile cloí leis an bpolasaí seo.

4. Príomhoide

- Monatóireacht
- Sainmheon na scoile a mheabhrú do pháistí agus d’fhoireann na scoile
- An polasaí seo a phlé le páistí agus le foireann na scoile
- Cinntiú go bhfuil Cód Iompair agus Polasaí Frithbhulaíocht i bhfeidhm go héifeachtach sa scoil
- Na nósanna imeachta atá leagtha amach thuas a leanúint
- Imscrúdú a dhéanamh ar aon eachtra bhulaíochta a nochtáítear
- Teagmháil a dhéanamh le tuismitheoirí/caomhnóirí
- Clár idirghabhála a chur i bhfeidhm
- Cásanna bulaíochta a chur os comhair sn Bhoird Bainistíochta
- Cásanna a chur chuig an mBord nuair a theipeann ar an gclár idirghabhála
- Soláthar oiliúna chuig do bhaill foirne a mholadh agus a thabhairt suas chun data go rialta.

5. Bord Bainistíochta

- Polasaí frithbhulaíochta a chruthú is a chur i bhfeidhm
- Ábhar a phlé ag gach cruinniú go rialta
- Traenáil cuí a chur ar fail d’fhoireann na scoile, de réir mar a oireann
- Déileáil le cásanna bulaíochta nuair a theipeann ar an gclár idirghabhála
- Teagmháil a dhéanamh leis na húdaráis proifisiúnta cuí (cigirí nó NEPS) de réir mar a oireann
- Athbhreithniú a dhéanamh ar an bpolasaí seo